Let's Talk about Children
Pracovní sešit
pro předškolní zařízení a rodiny kojenců a batolat

Tytti Solantaus
2023

Funded by the European Union

CENTRUM PRO ROZVOJ PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
CENTRE FOR MENTAL HEALTH CARE DEVELOPMENT

Pracovní sešit Let's Talk about Children pro předškolní zařízení a rodiny kojenců a batolat
© 2023 Tytti Solantaus (pracovní sešit) a Mika Niemelä (setkání podpůrných osob). Licence: CC BY-NC-ND 4.0.

OBSAH

O PROGRAMU LET'S TALK ABOUT CHILDREN (LTC)
Několik slov na úvod
Dítě v každodenním životě
Akční plán
Jak probíhá sezení v programu Let's Talk about Children (LTC)

PŘÍLOHA 1
Co pomáhá duševní pohodě a rozvoji dítěte v domácím a školním prostředí
PŘÍLOHA 2
Silné stránky a zranitelnost

Děkuji všem rodinám, pracovníkům předškolních zařízení a dalším spolupracovníkům, kteří svými postřehy a zpětnou vazbou k dřívějším verzím pracovního sešitu přispěli k jeho aktuální podobě. Případné další podněty a nápady je možné zasílat Tytti Solantaus (tytti.solantaus@utu.fi nebo tytti.solantaus@gmail.com).

Velký dík patří Bradu Morganovi a Nitsi Portokallasovi z organizace Emerging Minds z Austrálie za korekturu anglické verze textu a za adaptaci pracovních sešitů pro mezinárodní využití. Vzhledem k tomu, že byl obsah anglického textu ještě dodatečně upravován po jazykové korektuře, přijímá autorka plnou odpovědnost za případné gramatické a jiné chyby v anglické jazykové verzi.

Děkuji Finské kulturní nadaci Eminentia za stipendium, které Tytti Solantaus poskytla.

„Předškolní zařízení" je jakékoli zařízení mimo domov, kde je dítěti v předškolním věku poskytována pravidelná péče a vzdělávání během dne, v době, kdy jeho rodiče pracují. „Předškolní péče" neznamená, že dítě tráví např. několik dní u prarodičů nebo přátel. Pokud ale existuje dohoda, že tyto osoby na určitou dobu dítě hlídají a přebírají za něj zodpovědnost, pak je to zahrnuto pod pojem „předškolní péče".

Výraz „pečující" zde označuje rodiče dítěte a další pečující osoby v rodičovské roli bez ohledu na jejich biologický, sociální nebo zákonný status. Výraz „dítě" používáme jako obecné označení pro dítě, s nímž v programu pracujeme, ale na sezeních i v pracovním sešitě doporučujeme používat jeho skutečné jméno.

Pracovní sešit Let's Talk about Children © Tytti Solantaus

Pracovní sešit Let's Talk about Children Setkání podpůrných osob © Mika Niemelä and Tytti Solantaus

Bibliografický odkaz na pracovní sešit uvádějte ve formátu: Solantaus T. (2023). Let's Talk about Children. Pracovní sešit pro práci s kojenci a batolaty. University of Turku/INVEST

NĚKOLIK SLOV NA ÚVOD

Milí pečující,

Byli jste přizváni k setkání v rámci programu Let's Talk about Children (LTC), abychom si povídali o duševní pohodě vašeho dítěte. **Vítejte!** V následujících odstavcích stručně shrnujeme, co LTC nabízí. Doufáme, že v nich najdete odpovědi na některé z otázek k tomu, co nás společně čeká.

K čemu slouží program LTC?

LTC jsme vytvořili, abychom pomohli pečujícím osobám a pracovníkům předškolních zařízení podpořit duševní pohodu, učení a rozvoj dětí v každodenním životě, ve vzájemné spolupráci a se zapojením samotného dítěte. Setkávání by mělo vést ke společnému pochopení toho, co dítě prožívá doma a ve školce, a k dohodě na dalších krocích, které je na základě toho třeba podniknout. **Cílem je přispět k tomu, aby dítě v každodenním životě zažívalo duševní pohodu a mělo co nejlepší podmínky pro učení a další rozvoj, a budovat podpůrnou vzájemnou spolupráci mezi pečujícími, dítětem a pracovníky předškolního zařízení.**

Jak program probíhá?

Nejdříve pár slov k tomu, jak to konkrétně probíhá. V rámci programu LTC jsou upořádána jedno nebo dvě sezení. Pokud je třeba, je možné uspořádat ještě setkání podpůrných osob v rámci LTC, tedy schůzku, kam jsou přizváni další lidé, které navrhne pečující, a hledají se společně možnosti, jak dítě podpořit. Samozřejmostí je, že všechny informace probírané na sezení jsou považovány za důvěrné.

Diskuze se zaměřuje na každodenní život dítěte, pro jeho duševní pohodu je totiž důležité, co během dne dělá, s kým se setkává a co řeší. Pečující a učitelé nesou za dítě různou míru odpovědnosti a také mohou odlišně vnímat to, jak se dítě projevuje v každodenním životě. Když své zkušenosti mohou navzájem sdílet, bude to prospěšné pro všechny, a především pro dítě. Společné pochopení dospělým pomáhá s dítětem v běžném životě lépe komunikovat. Doufáme také, že přístup LTC pomůže pečujícím a učitelům více si užít i ty nejmenší věci, které s dítětem v průběhu běžného dne dělají.

V průběhu sezení účastníci pojmenují silné stránky a oblasti zranitelnosti v životě dítěte. Pomůže jim to lépe ocenit silné stránky a společně hledat řešení pro potenciálně zranitelná místa. Nástrojem k tomu je akční plán, který během sezení vytvoří. Co pomáhá duševní pohodě a rozvoji dítěte v domácím a školním prostředí, je vypsáno v Příloze 1, v Příloze 2 je popsáno, co jsou silné stránky a zranitelnost.

Je čas začít! Doufám, že pro vás budou společná sezení a diskuse zajímavá a inspirativní.
S úctou,

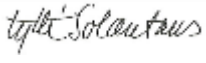

Tytti Solantaus
Dětská psychiatrička a emeritní profesorka
Univerzita v Turku / INVEST
tytti.solantaus@utu.fi; tytti.solantaus@gmail.com

O PROGRAMU LET'S TALK ABOUT CHILDREN

1. Uvítání a představení přítomných
2. Stručné shrnutí cílů a toho, co lze během sezení očekávat
3. Zdůraznění důvěrnosti informací sdílených v průběhu sezení a seznámení se způsobem vedení dokumentace o rodině (pokud je to nutné)

Jak pracovní sešit používat

Do pracovního sešitu zaznamenáváme průběh sezení a probíraná témata. Slouží nám tak jako nástroj pro pojmenování silných stránek a oblastí zranitelnosti v životě dítěte doma i v předškolním zařízení a k vytvoření akčního plánu na základě rozhovorů mezi všemi zúčastněnými. **Pracovní sešit není nástrojem pro hodnocení ani dotazníkem, který je třeba vyplnit.** Smyslem programu Let's Talk about Children **není** hodnotit dovednosti pečujících nebo kvalitu péče poskytované v předškolním zařízení. Cílem je pouze porozumět tomu, co dítě v každodenním životě prožívá.

Pracovní sešit je určen k tomu, aby si do něj pečující zapisovali poznámky. Můžete si jej vzít domů, abyste se mohli vracet k probíraným tématům, zamýšlet se nad nimi a mluvit o nich v domácím prostředí. Obzvlášť vhodné je mluvit o dalších plánovaných krocích a o tom, jak by se mohla zapojit celá rodina. Faktory podporující duševní pohodu a rozvoj dětí jsou rozepsány v Příloze 1.

Silné stránky a zranitelnosti (viz také Příloha 2)

Silná stránka: Oblast rodinného života i života dítěte mimo domov (školka, škola, volný čas), která funguje dobře, včetně běžných každodenních činností, společně stráveného času a aktivit s přáteli a v komunitě.

Zranitelnost: Oblast rodinného života i života dítěte mimo domov (školka, škola, volný čas), která by mohla přinášet problémy, pokud s ní něco neuděláme, anebo která už nyní vzbuzuje obavy a zasloužila by si do budoucna větší pozornost a podporu.

DÍTĚ V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

1. **Krátké seznámení**

   K rodinným příslušníkům: Povězte nám něco o sobě a o vaší rodině.
   K vychovateli: Povězte nám něco o sobě a o tom, jak to u vás (v jeslích, ve skupině) funguje?
   Jaké to pro vás bylo, přijít na dnešní setkání?
   Jak byste dítě popsali? (přechod k dalšímu tématu)

2. **Zvídavost dítěte, zájem o nové věci**

   Jak byste popsali, jak dítě jeví zájem o svět kolem sebe, chce ho poznávat?

   Pečující Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
   Vychovatel Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

3. **Duševní pohoda a zdraví dítěte**

   Mluvíme o pohodě a zdraví dítěte, o jeho náladě a energii. Co může ovlivňovat náladu a pohodu dítěte, čeho jste si všimli?

   Pečující Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
   Vychovatel Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

4. **Děláte si o dítě starosti?**

   Můžete k tomu říct víc?
   Už jste vyhledali pomoc? Kde? _____

   Pečující Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
   Vychovatel Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

DOMOV A ŠKOLKA (JESLE, DĚTSKÁ SKUPINA)

5. **Zapojení dítěte do kolektivu a smysl pro sounáležitost**
   Líbí se dítěti ve skupině? Zapojuje se do aktivit? … Je hrdé na to, že patří mezi „Veverky“ (nebo jak se jmenuje jeho třída)? Mluvte také o tom, jak vnímá prostředí dětské skupiny samotné dítě. Vyhovuje mu?

   Pečující — Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
   Vychovatel — Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

6. **Jak lépe pochopit situaci dítěte**
   Pokud funguje vzájemná informovanost, může rodina nebo školka dítě podpořit, když se v jedné z nich vyskytnou problémy. Pochopení celkové situace dítěte pomáhá pečujícím i vychovatelům s dítětem lépe komunikovat. V akčním plánu zvažte možná podpůrná opatření.

a. **Existuje ve školce něco, co může mít vliv na pohodu dítěte a co by měli pečující i vychovatelé v kontaktu s dítětem zohlednit?** Například problémy ve třídě, odchod oblíbeného kamaráda nebo dospělého, napjatá atmosféra mezi zaměstnanci školky atd.

   Jakýkoli problém v této oblasti: Zranitelnost

b. **Je něco v životě dítěte mimo školku, co byste chtěli zmínit, něco, co by měli pečující a vychovatelé v kontaktu s dítětem zohlednit?** Například narození sourozence, stěhování, odloučení rodičů, vážná nemoc nebo jiná stresová situace v rodině, napjatá atmosféra doma.

   Jakýkoli problém v této oblasti: Zranitelnost

7. **Denní režim doma a ve školce**

Denní režim bývá často podceňován. Nevěnujeme mu příliš pozornost, mnohdy jej nepovažujeme za tak důležitý. Je přitom základem každodenního života a každý den se mění. Když jsou dospělí i děti spokojení a plní energie, každodenní povinnosti vykonávají s úsměvem. Naopak jsou-li ve stresu, podráždění nebo vyčerpaní, na celkové atmosféře se to téměř okamžitě projeví. To platí jak pro domácí prostředí a školku, tak i pro děti. Rozmrzelé dítě je noční můrou, ať už doma, nebo ve školce.

Jak funguje denní režim doma a jak ve školce? Jaká je tam atmosféra?

Příklady silných stránek: Denní režim je obvykle bezproblémový, vládne příjemná atmosféra, i když některé dny mohou být výjimkou

Příklady zranitelnosti: Často dochází k problémům, atmosféra je napjatá, i když některé dny mohou být výjimkou

	Doma		Ve školce	
Ranní vstávání				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Odchod z domova a příchod do školky				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Jídlo	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Oblékání	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Přebalování, chození na nočník, na toaletu				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Venkovní aktivity	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Čas trávený u obrazovky				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Odchod ze školky a příchod domů				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Ukládání ke spánku				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Spánek a odpočinek				
	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐

8. **Duševní pohoda pečujících doma a ve školce**

Malé děti bývají náročné a pečující často cítí vyčerpání a stres, nejen doma, ale i ve školce.
Jak se vám daří zvládat všechny ty úkoly? Pomáhá vám někdo?

Pečující	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Vychovatel	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐

9. **Spolupráce a komunikace mezi rodinou a školkou**

Jak byste popsali vzájemnou spolupráci? Je něco, co byste chtěli změnit, zlepšit?

Pečující Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
Vychovatel Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

DÍTĚ A SOCIÁLNÍ INTERAKCE

10. **Interakce dítěte s pečujícími doma a ve školce**

Mluvte o tom, jak s dítětem trávíte čas, doma i ve školce. Co vás nejvíc baví? Je něco, co vám to komplikuje? Všimli jste si něčeho, co ovlivňuje vzájemnou interakci dítěte s dospělými?

Pečující Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
Vychovatel Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

11. **Hra a interakce dítěte s ostatními dětmi včetně sourozenců**

Jak byste popsali způsob, jakým přistupuje k ostatním dětem a jak se k nim chová? Je rádo ve společnosti sourozenců nebo jiných dětí? Co spolu dělají? Všimli jste si, co ovlivňuje jeho interakci s ostatními dětmi?

Pečující Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐
Vychovatel Silná stránka ☐ Zranitelnost ☐

12. **Neshody a konflikty doma, ve školce a s ostatními dětmi**

Jak vznikají neshody a konflikty? Čeho se nejčastěji týkají konflikty doma a ve školce (jsou to odlišné situace)? Jak se v konfliktních situacích chovají děti a jak dospělí?

Stalo se někdy, že by se někdo, ať už dítě nebo dospělý, neovládl a druhého slovně nebo fyzicky napadl? Pokud ano, poznamenejte si to do akčního plánu a přijměte odpovídající opatření.

Mějte ale na paměti, že to, že si děti navzájem berou hračky, pošťuchují se nebo i perou, je v tomto věku ještě poměrně běžné a běžné jsou i z toho pramenící konflikty. S rozvojem řeči a sociálních dovedností pak tato tendence postupně klesá. Trestat děti v takovém případě není řešením, spíše je třeba jim vysvětlit, jak podobné střety řešit, a podpořit je v tom. To znamená, že v chápajícím a podpůrném prostředí takové chování malých dětí není zranitelností. Tou je pouze tehdy, když vede k opakovaným trestům a negativní zpětné vazbě pro dítě.

Pečující	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Vychovatel	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐

Poslední dvě otázky, než začneme plánovat další kroky!

13. **Zapomněli jsme ještě na něco? Chcete sdílet něco, co vás těší, nebo vám naopak dělá starosti, o čem se ještě nemluvilo?**

Stalo se v poslední době něco, co vám udělalo radost a o čem jsme ještě nemluvili? Je něco, co vás trápí a o čem jsme ještě nemluvili? Něco důležitého, nebo i nějaká drobnost?

	Radosti	Starosti
Pečující	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐
Vychovatel	Silná stránka ☐	Zranitelnost ☐

14. **Cíle a přístupy týkající se výchovy dětí**

Cíle a přístupy k výchově dítěte doma a ve školce se budou pravděpodobně poněkud lišit. Ve školce je například lepší možnost vést děti k navazování kontaktů a interakci s různými typy vrstevníků, děti se učí zvládání konfliktů a neshod. V této diskuzi se může projevit i odlišnost kulturního prostředí doma a ve školce.

Příklady silných stránek: Cíle a přístupy doma a ve školce jsou obdobné a/nebo se vzájemně doplňují

Příklady zranitelnosti: Některé cíle a přístupy jsou vzájemně v rozporu

Akční plán

Vyberte společně nejdůležitější silné stránky a zranitelnosti, na které se zaměříte. **Poté naplánujte konkrétní a specifické kroky** v závislosti na možnostech všech zúčastněných a na pracovní náplni pedagoga. Při plánování můžete využít **Přílohu 1, Co pomáhá duševní pohodě a rozvoji dítěte v domácím a školním prostředí**. Zvažte také, zda jsou zapotřebí další zdroje a zda by bylo vhodné naplánovat setkání všech podpůrných osob.

1. **Pokud jde o silné stránky, všichni přítomní se shodli na následujících krocích:**
   Doma

_____

_____

_____

Ve školce / předškolním zařízení

_____

_____

_____

2. **Pokud jde o zranitelnost, všichni přítomní se shodli na následujících krocích:**
   Doma

_____

_____

_____

Ve školce / předškolním zařízení

_____

_____

_____

Pokud naplnění akčního plánu vyžaduje zapojení dalších lidí, naplánujte setkání podpůrných osob. Pokud ne, můžete sezení ukončit.

17. Zapojení celé rodiny a školní skupiny/třídy do akčního plánu

Všechny kroky naplánované pro domácí prostředí se týkají celé rodiny. Doporučujeme, aby pečující o akčním plánu hovořil s **celou rodinou**, vyslechl, co říkají sourozenci dítěte, povzbudil je k dalším nápadům a zapojil je do plánovaných akcí. Totéž platí i pro školku.

Ukončení sezení

Jaká pro vás byla společná práce na akčním plánu?
Jak na vás působí LTC celkově, anebo to, co jste z něj měli zatím možnost poznat (pokud má schůzka podpůrných osob teprve proběhnout)?
Co myslíte, pomohlo vám dnešní sezení – pečujícím, vychovateli? Jak?
Bylo pro vás dnešní sezení zklamáním? V čem?
Zůstávají nějaké problematické otázky, ke kterým byste se ještě rádi vrátili?

Jako autorka mám jedno přání. Témat, o kterých jste během sezení mluvili, bylo hodně a možná jste neměli dost času na to, abyste některá z nich probrali tak důkladně, jak byste potřebovali. Pokud vám v hlavě zůstalo něco, o čem byste chtěli ještě mluvit, snažte se najít způsob, jak v diskuzi pokračovat. Nemyslím tím jen případná problematická místa, ale cokoli, jakékoli otázky, které dnešní sezení vyvolalo. **Doufám, že program LTC poslouží jako odrazový můstek k zajímavé a inovativní spolupráci mezi pečujícími, dětmi a pracovníky předškolních zařízení**.

A nezapomeňte: Setkání s programem Let's Talk about Children můžete kdykoli zopakovat, zejména tehdy, když dojde ke změnám v rodině, ve školce nebo v prostředí kamarádů dítěte, které mohou narušit jeho duševní pohodu. Podnět k tomu může vzejít od zaměstnanců školky, pečujících a samozřejmě i od samotného dítěte.

Děkujeme!

Jak naplánovat setkání podpůrných osob

a) Vysvětlete, v čem může být setkání přínosné

b) Všichni zúčastnění se dohodnou, o jakých silných stránkách a zranitelnosti se bude mluvit, a jaká témata naopak otevírat nechtějí

c) Zúčastnění se dohodnou, koho přizvou a kdo to udělá

Zapište si silné stránky a oblasti zranitelnosti a případná další témata:

_____

_____

d) Kdo má být pozvaný a kdo ho pozve:

e) Termín schůzky: _____

1. Začněte přátelským přivítáním a představením přítomných.

2. Pracovník, který setkání vede, stručně popíše, jak bude schůzka probíhat a co jí předcházelo.

3. Pečující osoba nebo pracovník, podle toho, jak se dohodli, popíše důvod svolání schůzky a oblasti, kterým se bude věnovat, tj. silné stránky a zranitelnosti

4. Diskuze mezi pečujícími a dalšími přizvanými účastníky

    a) Vyjasnění otázek a různých pohledů
    b) Návrhy, jak v každém bodě postupovat
    c) Převedení nápadů do konkrétního postupu, na němž se členové rodiny shodnou

5. Sepište memorandum, v němž bude konkrétní postup zaznamenán (viz šablona níže). Použijte flipchart nebo můžete promítat na zeď.

    a) Pracovníky školy obvykle uvádíme na prvním místě, po nich následuje sociální síť rodiny a rodina samotná. Rodina si tak může plánovat vlastní kroky na základě toho, co už bylo podniknuto společně. V případě potřeby ale pořadí můžete změnit.

6. Doporučuje se alespoň jedna návazná schůzka, aby zúčastnění zaznamenali, čeho bylo dosaženo a zda je třeba se sejít ještě jednou. Počet schůzek a časové rozestupy mezi nimi závisí na celkové situaci dítěte a rodiny. Návazná schůzka začíná krátkým nástinem aktuální situace a zhodnocením toho, zda se podařilo naplnit jednotlivé kroky akčního plánu. Následovat by měla diskuze o tom, jaké zkušenosti si jednotliví zúčastnění pro sebe odnášejí. Pokud je třeba naplánovat další kroky, sepište nové memorandum, v němž uvedete, jaké kroky by měly následovat a co případně doplnit. Doporučuje se alespoň jedna návazná schůzka, aby zúčastnění zaznamenali, čeho bylo dosaženo a zda je třeba se sejít ještě jednou. Dohodněte si datum a to, kdo na ní bude přítomen

7. Pracovník, který schůzku vedl, sepíše zápis, předá účastníkům vytištěné memorandum, které společně vytvořili, poděkuje přítomným a prohlásí schůzku za ukončenou.

*Formulář memoranda

Datum_____ Témata (například 1-4)	Téma 1: Téma 2: Téma 3: Téma 4:	
Přítomni	Souhlasím s níže uvedeným: Konkrétní kroky, termíny (Například datum, denní doba)	Další schůzka, datum

CO POMÁHÁ DUŠEVNÍ POHODĚ A ROZVOJI DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH V DOMÁCÍM A ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

1. **Fungující a přijímající vztahy mezi členy rodiny. Dítě je považováno za důležitého člena rodiny.** Pokud je to možné, rodina pěstuje vztahy s širším okruhem příbuzných a má i okruh přátel, s nimiž se věnují společným aktivitám.

2. **Dítě má koníčky a kamarády podle svých představ.** Aktivity, kterým se věnuje, jsou konstruktivní a zahrnují i pohyb a hry venku. Dítě má kamarády i ve školce a cítí se být součástí kolektivu vrstevníků. Dospělí se o dítě zajímají a mají přehled o tom, kde právě je.

3. **Pečující se zajímají o život ve školce,** o to, co tam děti během dne dělají, mluví s dítětem o tom, co se učí a jaké má domácí úkoly, pomáhají mu, když mu něco dělá potíže, a oslavují s ním, když se mu něco podaří.

4. **Vztah učitele k dítěti je pozitivní a produktivní**. Dítě vnímá, že si ho učitelé váží, chápou ho, podporují ho a zajímají se o jeho záležitosti. O každém úspěchu, jehož dítě dosáhne, se mluví. Když má dítě potíže, může požádat o pomoc a vždy cítí z okolí podporu.

5. **Každodenní život doma i ve školce je v rámci možností funkční**. K tomu patří denní režim a sociální interakce, počínaje ranním vypravováním do školky a konče večerními aktivitami, spánkem a odpočinkem. Dítě si je vědomo pravidel doma i ve školce. Má své vlastní úkoly, které plní a na které může být hrdé.

6. **Běžný den dítěte** zahrnuje radost, úspěchy a situace, kdy se dítě cítí oblíbené, ceněné a výjimečné. Tyto pocity vycházejí ze způsobu, jakým k němu přistupují dospělí, z jejich výrazu tváře, gest a tónu hlasu, z toho, že si udělají čas, aby dítěti naslouchali a mluvili s ním, když má něco na srdci. Důležité je i to, jak dospělí o dítěti mluví v jeho nepřítomnosti. To platí jak pro domácí prostředí, tak pro školku.

7. **V případě, že se doma, ve školce nebo v mimoškolních aktivitách vyskytnou problémy, které mají na dítě negativní dopad**, dítěti se dostane adekvátní podpora, aby dokázalo porozumět tomu, co se děje, a se situací se vyrovnat.

8. **Zapojení do kolektivu a pocit sounáležitosti**. Dítě chodí do školky rádo, vnímá, že si ho učitelé váží, a mezi spolužáky je oblíbené.

9. **Pocity, nálady a chování dítěte se setkávají s pochopením**. Rodina a škola spolupracují a podporují jej v náročných chvílích, úspěchy a radosti s ním naopak společně oslavují.

10. **I když má dítě určité potíže**, není nálepkováno jako problémové.
    Okolí chápe, že:

    a) Jakýkoli problém, který dítě má, **nedefinuje celou jeho osobu ani budoucnost**

    b) Negativní nálepkování **ovlivní to, jak se k dítěti přistupuje,** a má dopad i na jeho učení a další vývoj

    c) **Problémy v životě dítěte a jejich zvládání** jsou výsledkem vzájemného působení, které mohou dospělí ovlivnit.

11. **O rodině a rodinném zázemí dítěte** se ve školce mluví s respektem a totéž platí, když se doma mluví o **učitelích ve školce**. Dítě vnímá, že jakékoli odlišnosti týkající se jeho osoby nebo jeho rodiny jsou ve školce přijímány s respektem a pochopením. Dítě se doma i ve školce cítí bezpečně a ke svému okolí se může obracet s důvěrou.

12. **Fungující spolupráce mezi rodinou a školkou.** Každý mladý člověk potřebuje cítit, že dospělí v jeho životě spolupracují a navzájem se respektují. To platí dvojnásob u zranitelných dětí.

Silné stránky a zranitelnost

1. **Silná stránka.** V přístupu LTC je silnou stránkou něco, co v každodenním životě dítěte dobře funguje. Když tedy mluvíme o tom, jak vypadá jeho běžný den, ukazuje na silnou stránku například odpověď typu „Je to v pohodě, asi“. Za silnou stránku se považují také situace, které dítěti dělají radost a těší ho. **Zaměření na silné stránky je důležité pro každého, ale ještě více pro někoho, kdo čelí nejrůznějším obtížím. V takovém případě je rozvíjení silných stránek projevem odolnosti.**

2. **Zranitelnost**. Za zranitelnost považuje přístup LTC situace, které jsou samy o sobě problémové, anebo by k problémům mohly vést v případě, že nepodnikneme kroky k nápravě. Zranitelnost často vzniká tehdy, když v prostředí dítěte dojde k nějakým změnám, které se dotýkají citlivých oblastí jeho života.

   Příklad 1. Neklidná atmosféra ve třídě může u dítěte s výbušnou povahou vést k problémům v chování a učení. Takové dítě pak může být více podrážděné i doma. Naopak zakřiknuté dítě, v jehož rodině někdo z pečujících trpí duševními obtížemi, je v domácím prostředí izolované, a v kolektivu se pak může uzavírat ještě víc do sebe. **Takové situace označujeme jako zranitelnost.** Je důležité je umět rozpoznat a v každodenním životě doma i ve školce s nimi pracovat (viz akční plán), aby nepřerostly v závažnější problémy.

3. **Silné stránky a zranitelnost nejsou vlastní dítěti jako takovému.** Utvářejí se podle toho, jak na dítě působí prostředí, v němž se pohybuje. Temperament a chování dítěte se může měnit, aniž by dítě samo chtělo dělat problémy. Obtíže mohou vznikat až v interakci s okolím. **Problém obvykle nastává tehdy, když existuje nesoulad mezi dítětem a prostředím.** Proto je důležité pochopit, že „zranitelnost“ neznamená problém dítěte jako takového a že se s ní dá pracovat.

   Příklad 2. Citlivé a plaché dítě v živém a družném kolektivu se cítí osamělé a straní se ostatních. Jeho plachost můžeme označit jako zranitelnost. Cílem je zvýšit povědomí dospělých: **Je třeba věnovat dítěti i celé skupině zvláštní pozornost a podporu, aby se nesmělé dítě mohlo ve skupině lépe zapojit a aby se i skupina naučila přijímat někoho, kdo je jiný.** Jak toho dosáhnout, stanovíme v akčním plánu. V jiném prostředí naopak může být nesmělost silnou stránkou.

EU4Health

Číslo projektu: 101101249

Spolufinancováno Evropskou unií

Financováno Evropskou unií v rámci programu EU4Health (EU4H): grantová smlouva číslo 101101249. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské výkonné agentury pro zdraví a digitální technologie (HADEA). Evropská unie ani orgán poskytující dotaci za ně nemohou nést odpovědnost.